

PhDr. Jana Záhorcová

APLIKÁCIA NOVÝCH DIDAKTICKÝCH POSTUPOV VO VYUČOVANÍ ODBORNÉHO CUDZIEHO JAZYKA

Výskumná úloha č. 23/98

Vedúci projektu: PhDr. Jana Záhorcová

Riešitelia: PhDr. Jana Záhorcová,
Mgr. Zuzana Motešická

I. Hlavné ciele a výstupy výskumnej úlohy

1998

A. Ciele:

- Štúdium najnovších trendov vo vyučovaní cudzích jazykov popri štúdiu na VŠ v medzinárodnom autorskom kolektíve v rámci zahraničných seminárov pod záštitou Goetheho inštitútu a Nadácie Roberta Boscha vo Freiburgu (SRN) v rokoch 1997 a 1998.

- Práca na Rámcovom curricule, resp. na osnovách pre vyučovanie nemčiny popri odbornom štúdiu (čiže nemčiny ako odborného jazyka) na českých a slovenských vysokých školách.

B. Výstupy

1. ZÁHORCOVÁ, J.: **Autonomes Lernen und Lernstrategien.** In: „Výmena skúseností z vyučovania cudzích jazykov na VŠ nefilologického zamerania.“ Sjf STU, Bratislava, 29.5.1998. ISBN: 80-227-1067-9, s. 102-106.

2. ZÁHORCOVÁ, J., KÖLMEL, B.: **Rahmen-curriculum für studienbegleitenden Deutschunterricht an slowakischen und tschechischen Hochschulen. Workshop** na IV. Medzinárodnej konferencii Spoločnosti učiteľov a germanistov Slovenska, Bratislava 24. - 28.8.1998. ISBN 80-968008-9-2, s. 136.

1999

A. Ciele:

- Dokončenie Curricula, ktoré by zabezpečilo určitú porovnateľnosť vyučovania cudzích jazykov a dosiahnutej úrovne ovládania cudzieho jazyka na vysokých školách a univerzitách SR a ČR, resp. v medzinárodnom meradle.

- Rozpracovanie záverov curricula na podmienky výučby cudzích jazykov na FA.

- Zapojenie tandemového učiteľa, Mgr. Motešickej, do medzinárodného projektu a spoločná práca na prílohách curricula na 2-týždňovom seminári vo Freiburgu v júli 1999.

B. Výstupy:

1. ZÁHORCOVÁ, J. - MOTEŠICKÁ, Z.: Krátkodobé plánovanie jazykovej výučby na FA STU - zostavovanie tzv. „Planungsskizzen“. Prezentácia na medzinárodnom metodickom seminári autorov curricula v Prahe, 23.-24.04.1999.

2. ZÁHORCOVÁ, J.: **Inhalte und Methoden.**

Hlavný referát v nemeckej sekcii Medzinárodnej konferencie na UK v Prahe, 17.-19.9.99. In: **LSP FORUM '99, International Conference on Teaching Languages for Specific / Academic Purposes in Universities**, s. 221-223. ISBN: 80-238-5677-4.

2000

A.Ciele:

- Prezentácia získaných poznatkov a výsledkov výskumnej činnosti na medzinárodnom fóre ako aj na domácej pôde.

- Dokončenie učebnice nemčiny pre architektov.

B. Výstupy:

1. Vystúpenie na konferencii s medzinárodnou účasťou v Tmave pod názvom „Deutsch als Brückensprache in Europa“, ktorá sa konala v dňoch 6.-9. septembra 2000.

MOTEŠICKÁ, Z.: **Präsentationstechniken im Fachbereich Architektur.**

ZÁHORCOVÁ, J.: **Vom Curriculum zum Lehrwerk für Architekten.**

2. **Rahmencurriculum des studienbegleitenden Deutschunterrichts an slowakischen und tschechischen Hochschulen und Universitäten (Erprobungsfassung)** September 2000, Autorský kolektív - VŠ učiteľia SR a ČR

3. ZÁHORCOVÁ, J.: **Deutsch für Architekten, Stadt- und Raumplaner.** Vydavateľstvo ROAD, 1999. ISBN: 80-967511-7-4.

II. Od curricula k učebnici pre architektov

Práca na curricule v medzinárodnom autorskom kolektíve bola pre mňa od začiatku veľkou výzvou. Po prvé výzvou k tomu, aby som si všetky nové poznatky mohla ihneď overiť, odskúšať na vlastných hodinách nemčiny so študentami na FA. Po druhé to bola pre mňa výzva k napísaniu učebnice

odborného jazyka, ktorá by zodpovedala najnovším trendom v metodike vyučovania cudzích jazykov.

Čo zásadne ovplyvnilo moju prácu? Od čoho sa odvíjal výber textov, tvorba cvičení a vôbec koncepcia novej učebnej pomôcky?

III. Základné metodické princípy vyučovania odborného jazyka

Vyučovanie jazyka popri štúdiu na vysokej škole sa zakladá na piatich navzájom prepojených princípoch. Týchto **5 základných princíпов** som pri tvorbe učebnice *Deutsch für Architekten, Stadt- und Raumplaner* mala vždy na pamäti:

1. Princíp orientácie na komunikáciu

znamená, že na vyučovaní cudzieho jazyka si študent neosvojuje len lexikálne a gramatické prostriedky, ale aj stratégie a techniky na prekonanie ťažkostí v ústnej a písomnej komunikácii. Vo vyučovaní orientovanom na komunikáciu slúži gramatika len ako prostriedok na porozumenie špecifických štruktúr odborného jazyka (napr. formy neosobného vyjadrovania, príčastia a pod.), má len tzv. „slúžiacu resp. pomocnú funkciu“, má poslúžiť len ako dobré náradie pre korektnú jazykovú produkciu.

Pre tvorbu učebnice to znamená **pestrosť komunikatívnych cvičení ale aj konkrétne typy, ako sa učiť, ako postupovať pri viaznutí komunikácie, pri chýbaní potrebného slova resp. odborného termínu.**

2. Princíp orientácie na študenta

chápeme predovšetkým ako akceptovanie rôznych typov učiacich sa, napr. dominantne sluchový, alebo vizuálny typ, ale aj participáciu študenta na plánovaní vyučovania a na hodnotení výsledkov vyučovania cudzieho jazyka.

Pre koncepciu učebnice to znamená tzv. **viackanálovú prezentáciu novej látky** (napr. využívanie videofilmu) **ako aj vedenie k vlastnému hodnoteniu, k zodpovednosti za to, čo som sa naučil** (pozri napr. Selbstevaluation str. 49) **a k vlastným technikám učenia sa.**

3. Tretí princíp - **senzibilizácia na interkultúrne aspekty** sa nechápe len ako sprostredkovanie určitých faktov a údajov o krajinách, v ktorých sa daným jazykom hovorí, ale aj ako možnosť pre aktívne, kontrastívne a kritické vyjadrenie sa k zodpovedajúcim „nemeckým“ témam, podnet do diskusie.

Pre obsahovú náplň učebnice to znamenalo **doplnenie každej témy o aktuálne architektonické a stavebnícke dianie v nemecky hovoriacich krajinách.** Ako príklad uvediem niekoľko te-

matických okruhov na konverzáciu: Berlín - najväčšie stavenisko Európy, Frankfurtská Commerzbank ako príklad inteligentnej ekologickej stavby, Superstrecha vo švajčiarskom Luzerne, Redukovanie dopravy v obytných štvrtiach Viedne, atď.

4. V zmysle **princípu odbornosti majú študenti na hodinách cudzieho jazyka získavať kvalifikácie a cieľové zručnosti, ktoré by mohli potrebovať vo svojej neskoršej profesii resp. pri zahraničnom pobyte v rámci štúdia či vykonávania profesie.**

Pre náš konkrétny odbor to znamená, naučiť našich študentov presvedčivo, sebavedome a zrozumiteľne prezentovať svoje myšlienky, architektonické návrhy, vlastné zámery a pod. (pozri str. 143.)

5. Piatym princípom, ktorým som sa riadila pri tvorbe učebnice, je **rozvíjanie autonómneho učenia.** Študent si v rámci jazykovej výučby osvojuje techniky a stratégie pre celoživotné štúdium (môže ísť o štúdium ďalšieho cudzieho jazyka, resp. o rekvalifikáciu a pod.). V našej učebnici ide konkrétne napr. o osvojenie si stratégií čítania rôznych druhov textov, základné kroky pri spracovaní danej témy v písomnej podobe atď. (Pozri str. 48 - 49.)

IV. Koncepcia učebnice *Deutsch für Architekten ...*

Učebnica *„Deutsch für Architekten, Stadt- und Raumplaner“* je určená študentom a doktorandom odborov architektúra a urbanizmus ako aj postgraduálnym študentom v oblasti priestorového plánovania. Mojim zámerom bolo napísať učebnú pomôcku pre vyučovanie odborného nemeckého jazyka, ktorá by na báze základnej terminológie rozvíjala komunikatívne zručnosti potrebné pri profesionálnej praxi architektov, urbanistov a územných plánovačov.

Pri **výbere textov** som sa snažila uplatniť kritérium aktuálnosti, zaujímavosti a dostatočnej inšpirácie pre diskusiu. Vychádzala som predovšetkým z pôvodnej knižnej a časopiseckej literatúry nemecky hovoriacich krajín.

Pre **prácu s textom** učebnica ponúka a vysvetľuje použitie rôznych **stratégií čítania** v závislosti od toho, či v texte iba hľadáme nejaké konkrétne informácie (**globálne čítanie**), či chceme mať prehľad o hlavných informáciách (**kurzorické čítanie**), alebo či potrebujeme text preštudovať dôkladne (**detaillné čítanie**). Pri práci s textom postupujeme od receptívnych tzv. „zatvorených cvičení“ na zistenie porozumenia hlavných myšlienok textu, cez „polootvorené úlohy“ až k najnáročnejším, produktívnym, tzv. „otvoreným úlohám“.

Gramatické cvičenia slúžia len ako prostriedok na zvládnutie špecifických štruktúr odborného jazyka (napr. formy neosobného vyjadrovania, nominálne väzby a pod.) ako aj typických slovotvorných modelov pri tvorení odborných termínov v nemčine (skladanie slov).

Učebnica ponúka taktiež cvičenia na nácvik **hovorového prejavu**, pričom odporúča **využívanie rôznych sociálnych foriem** pri práci na hodine (práca vo dvojici, v skupine, prezentácia v pléne, diskusia vedená študentom a pod.), ktoré situačne zodpovedajú potrebám profesijnej praxe architektov a urbanistov.

Nácvik **písomných foriem prejavu** vychádza z potrieb absolventov FA v odbornej i vedeckej praxi (životopis, žiadosť o prijatie, sprievodná správa k projektu, hand-out, resumé a pod.).

V. Členenie jednotlivých tematických okruhov učebnice

Učebnica **Nemčina pre architektov a urbanistov** má desať základných tematických okruhov:

1. Štúdium na univerzite
2. Stavebné pamiatky - stavebné štýly
3. Ochrana pamiatok a pamiatková starostlivosť
4. Stavíme dom
5. Strechy
6. Stavebné látky
7. Nosné systémy - stavebné metódy
8. Interiér
9. Človek a priestor
10. Urbanizmus - plánovanie miest

Každý z uvedených desiatich tematických okruhov je rozdelený na päť častí A,B,C,D,E. **Časti A a B** obsahujú terminologicky nosné texty s následnými cvičeniami na získanie komunikatívnych zručností (čítanie, hovorenie, počúvanie, písanie) v danom odbore a na osvojenie si odbornej lexiky. **Časť C** je spravidla aktuálnym doplnkom z reálií nemecky hovoriacich krajín k danej téme. **V časti D** sa systematicky preberajú základné jazykové a stylistické javy odborného jazyka ako aj techniky a stratégie pri čítaní, písaní a prezentovaní výsledkov svojej práce. Napr. špecifické gramatické štruktúry, typické slovotvorné modely, štýly čítania ako aj písomné a hovorené formy prejavu v odbornej a vedeckej praxi. **Časť E** je v každej lekcii vyhradená pre abecedne zoradenú odbornú lexiku k danému tematickému okruhu.

Lekcie 11 až 16 sú určené pre **postgraduálne štúdium** v oblasti územného plánovania. Ich cieľom

je predovšetkým zvládnutie čítania s porozumením a odbornej terminológie daného odboru.

Ako prílohy (Anhänge) môžete v Nemčine pre architektov nájsť nemecko-slovenský slovník odbornej architektonickej a urbanistickej terminológie, abecedný zoznam skratiek v odbornej literatúre ako aj rôzne obrázkové prílohy k jednotlivým témam. Pre samoukov je kniha doplnená kľúčom na riešenie jednotlivých úloh.

VI. Záver

Pri tvorbe učebnice som využila nielen jazykové a metodické skúsenosti, ktoré som získala vďaka seminárom Goetheho inštitútu v rokoch 1997 až 1999 vo Freiburgu, Bratislave, Prahe a Krakove, ale predovšetkým svoju 20-ročnú prax vo vyučovaní odborného jazyka na Stavebnej fakulte a Fakulte architektúry STU v Bratislave.

